

Państwo zwraca świadczenie należne obywatelowi – płaci on wyższy podatek. RPO wnosi o zmianę prawa

https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-zwrot-naleznego-swiadczenia-wyzszy-podatek-mf?fbclid=IwAR3rMco75sVyFBDFV_SB-scf3AzrdFdeivp9uXZZD9nT8YBdryFyzVZ3Fk

Data: 2022-11-10

- **Gdy obywatel wygrywa spór z państwem o zaległe świadczenie, zwłaszcza za wiele lat, dostaje jednorazową wypłatę - co znacznie zawyża jego roczny dochód**
- **Często dochodzi wtedy do przekroczenia drugiego progu podatkowego, czego efektem jest zapłata wyższego podatku, przy niemożliwości odliczenia składki zdrowotnej**
- **Obywatele uważają, że zostali podwójnie ukarani i niesłusznie obarczeni skutkami np. uchwalenia przepisów uznanych potem za niekonstytucyjne**
- **Państwo nie powinno czerpać dodatkowych korzyści podatkowych przy zwrocie należnych obywatelowi świadczeń, których nie wypłacono mu w terminie – podkreśla Rzecznik Praw Obywatelskich**

Dlatego RPO Marcin Wiącek zwraca się do minister finansów Magdaleny Rzeczkowskiej o rozważenie odpowiedniej zmiany przepisów.

Ze skarg obywateli napływających do Biura RPO wynika problem opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wypłaty zaległych świadczeń należnych podatnikom.

Skarżący wskazują, że gdy taka wypłata taka następuje w ramach jednorazowego wyrównania, niejednokrotnie dochodzi do przekroczenia drugiego progu podatkowego i w konsekwencji do zastosowania wyższej 32%

stawki podatku. Podkreślają, że po wejściu w życie Polskiego Ładu zsumowana wypłata świadczeń należnych za wcześniejsze lata (kiedy nie obowiązywała jeszcze reforma podatkowa) prowadzi do konieczności rozliczenia podatku na nowych zasadach (czyli bez możliwości odliczenia składki zdrowotnej).

Na co się skarżą ludzie

Problem dotyczy różnorodnych stanów faktycznych. Przykładem mogą być sprawy dawnych funkcjonariuszy, którym obniżono świadczenia emerytalne na podstawie „ustawy dezubekizacyjnej”. W przypadku osób, które skutecznie zaskarżyły decyzje o niższych świadczeniach, dochodzi do ponownego ustalenia podwyższonej już emerytury, a następnie do wypłaty wyrównania, za okres obniżonego świadczenia.

Jednorazowa wypłata świadczeń za kilka lat wstecz wpływa na zawyżenie rocznych dochodów podatnika i oznacza konieczność opodatkowania na nowych zasadach. Obywatele uznają to za niesprawiedliwe. Gdyby nie było pierwotnego obniżenia świadczenia, to kwoty emerytur wypłacane byłyby regularnie i rozliczane na bieżąco na podstawie wówczas obowiązujących przepisów. Skarżący podkreślają, że nie doszłoby także do przekroczenia drugiego progu podatkowego i utraty wartości pieniądza z powodu inflacji.

Podobna argumentacja pojawia się w sprawach, w których obywatelom wstrzymano wypłaty z tytułu należnych im świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Np. matka czwórki dzieci otrzymała odmowę wypłaty zasiłku chorobowego oraz macierzyńskiego. Środki te ostatecznie zostały obywatelce zwrócone po 3 latach sporów sądowych. Wówczas nastąpiła realizacja przelewu kumulacyjnego, który obejmował wszystkie niewypłacone w terminie należne świadczenia. Obywatelka wskazywała, że negatywne konsekwencje takiego stanu wiążą się nie tylko z realnym pozbawieniem jej źródła utrzymania w czasie, kiedy tego najbardziej potrzebowała, ale także z koniecznością zapłaty wyższego podatku.

W jeszcze innej sprawie badanej w BRPO obywatelka otrzymała zwrot świadczeń emerytalnych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie wcześniejszych emerytur dla kobiet z rocznika 1953. Kobieta czuje się

poszkodowana, bo zwrot należnych jej środków spowodował przekroczenie drugiego progu podatkowego oraz konieczność zapłaty wyższego podatku. Skarżąca podkreślała, że gdyby emerytura została wypłacona jej we właściwym czasie (w kolejnych 8 latach), nie doszłoby do kumulacji zaległych świadczeń i w konsekwencji do przekroczenia drugiego. Skarżąca uważa, że została podwójnie ukarana i niesłusznie obarczona skutkami uchwalenia przez ustawodawcę niekonstytucyjnej regulacji.

Ocena RPO

Na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychód zasadniczo uważa się otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Stąd też w sytuacji, gdy dochodzi do jednorazowej wypłaty zaległych świadczeń należnych za kilka lat wstecz, mamy do czynienia z pewnego rodzaju zawyżeniem dochodu, który finalnie jest podstawą obliczenia podatku za dany rok. Gdy wypłata świadczeń następuje za dłuższy okres (na co obywatele zwykle nie mają wpływu), dochodzi do przekroczenia drugiego progu podatkowego i opodatkowania nadwyżki wyższą 32% stawką podatku.

W ocenie RPO państwo nie powinno czerpać dodatkowych korzyści podatkowych, w sytuacji zwrotu należnych obywatelowi świadczeń, które nie zostały mu wypłacone terminowo. Realne obniżenie wysokości otrzymanych przez podatnika środków na skutek konieczności zastosowania wyższej stawki podatku jest trudne do zaakceptowania z perspektywy konieczności urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości podatkowej. Takim działaniem ustawodawca akceptuje bowiem przerzucenie ciężaru poniesienia negatywnych konsekwencji podatkowych na obywatela, poszkodowanego już z innego tytułu.

Zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wyraża się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa, by nie stawało się ono pułapką dla obywatela. Podatnik ma więc prawo układać swoje sprawy w zaufaniu, iż nie naraża się na prawne skutki, których nie mógł wcześniej przewidzieć. Dlatego też, w dziedzinie prawa podatkowego, która bez wątpienia silnie ingeruje w sferę majątkową podatnika, istotne jest zapewnienie równowagi

między indywidualnym dobrem obywatela, a interesem państwa. Jest to gwarancja bezpieczeństwa podatników przed nadmiernym fiskalizmem.

Rzecznik prosi Panią Minister o ocenę problemu i stanowisko. Zwraca się też o rozważenie podjęcia prac legislacyjnych w celu rozwiązania opisanego problemu.

V.511.936.2022